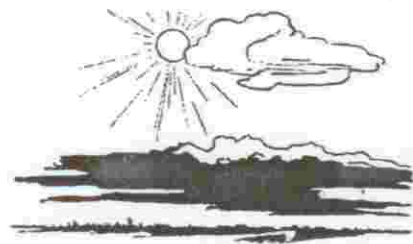

ԷՆՆԵՍ ԲԵԳՆԱՐՅԱՆ

ՀԱԿԱՏ ԵՎ ՍԵՐ

ԷՆՆԵՍ ԲԵՂԱՐՅԱՆ

ՀԱՎԱՏ ԵՎ ՍԵՐ

Բանաստեղծություններ

«ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ»
ԵՐԵՎԱՆ - 2006

ՀՏԴ 891.981-1 Բեգլարյան
ԳՄԴ 8477-5
Բ 312

Խմբագիր՝ Կոմիտաս Դանիելյան

Բ 312 Բեգլարյան Էռնեստ
Հավատ և սեր (բանաստեղծություն-
ներ): Եր., «Գրական հայրենիք»
(«Հայաստան»), 2006 թ., 160 էջ:

«Հավատ և սեր» գիրքը, որ հրատա-
րակվում է բանաստեղծ՝ ԼՂՀ և ՀՀ ԳՄ
անդամ Էռնեստ Բեգլարյանի ծննդյան
70-ամյակի առիթով, ընդգրկում է նրա
նախորդ ժողովածուներում զետեղված
լավագույն ստեղծագործությունները,
ինչպես նաև՝ վերջին մեկ-երկու տարում
ծնված գործերը, որոնք ամփոփ պատ-
կերացում են տալիս հեղինակի անցած
գրական ճանապարհի մասին:

Բ 4702080262
701(01)2006 արտ.

ԳՄԴ 8477-5

ISBN 5-540-02007-3

Բեգլարյան Է., 2006թ.

ՍԻՐՈՎ ՈՒ ՆԱՎԱՏՈՎ

Էռնեստ Բեգլարյանը ծնվել է 1936 թ., Մար-
տունու շրջանի Հացի գյուղում: Ունենալով
բարձրագույն գյուղատնտեսական կրթություն՝
երկար տարիներ աշխատել է Ստեփանակեր-
տի գյուղտեխնիկումում, որտեղ ժամանակին
դասավանդում էր ճանաչված բանաստեղծ
Գրիգոր Ներսիսյանը: Մի առ ժամանակ զբաղ-
վել է լրագրությամբ՝ Ասկերանի շրջանային
թերթում: Լույս է ընծայել «Արև և նարինջ»
(1970թ., Բաքու), «Ձարթոնք» (1978թ., Բաքու),
«Ուշացած խոստովանություն» (1991թ.,
Երևան) և «Հավատի ոգի» (2004թ., Ստեփա-
նակերտ) ժողովածուները:

Բեգլարյանը սեղմ է գրում, ձգտելով այդ
սեղմության մեջ որոշակի իմաստ դնել:

Երբ ոտքս հանկարծ
Առնում է քարի,

Նոր եմ հասկանում
խորհուրդը քայլի...

Կամ՝

Առվից է գետը
Սնվում, զորանում,
Իսկ ծովը՝ գետից:
Ծովի պարզած
Բերկրանքն ընպելիս
Ինչո՞ւ ենք հաճախ
Առուն մոռանում...

Այսպես է գրում էռնեստ Բեգլարյանը՝ պարզ, անսկսնեթ, ինչպես կասեն՝ չի ուզում դատարկ կրակոցներ արծակել: Իհարկե, նշանակետին միշտ չի հաջողվում խփել, բայց կարևորը՝ ձգտումը դրան, զգացվում է նրա զրեթե յուրաքանչյուր բանաստեղծության մեջ:

Բեգլարյանը պատկանում է այն սերնդին, որի մանկությունը խաթարվել է աշխարհակրթան պատերազմի արհավիրքներից, ահա

թե ինչու սրտամոտ են ստացվել այդ տարիների բանաստեղծական արծազանքները, որոնք հաճախ զուգորդվում են մեր անհանգիստ ներկայի անցուդարձի հետ:

Բանաստեղծը երբեմն տրտնջում է կյանքի դառնություններից, անգամ խոր հիասթափություն ապրում, սակայն չի ընկճվում, առավել ևս՝ չի հուսալքվում, ջանալով հետ չմնալ կյանքի ընթացքից, քայլել ժամանակի հետ.

Ժամանակը թե ծի է՝
Նրա թամբին եմ...

Ապա և՝

Թե որ չեղար թամբի վրա,
Չգույշ, կընկնես ոտնատակ...

Պայծառ հավատով է լի Բեգլարյանի քնարական հերոսը, մաքուր են նրա երազները, ջերմ, արևոտ («նարինջ եմ քաղել արևից»...): «Օրը թող լինի հասուն հասկի պես», -ասում է նա: Այսինքն՝ տքնել, արարել, բեռ չդառնալ աշխարհի, մարդկանց համար, ընդամին և

միշտ վառ, անմար պահել սերը մարդու, կյանքի, աշխարհի հանդեպ:

Ինչ կրակ լինում է,
Թող լինի՝
Հնոցի, օջախի, թե հոգու...
Միայն թե չմարի,
Միշտ մնա բորբոքուն...

Պատահական չէ, որ հենց «Հավատ և սեր» խորագիրն է կրում բանաստեղծի սույն հավաքածուն, որն ընդգրկում է հեղինակի տարբեր տարիների գրած բանաստեղծությունները և որից ընթերցողը կարող է հստակ ու ամբողջական պատկերացում կազմել եռմեստ Բեզլարյանի անցած ստեղծագործական ոչ դյուրին ճանապարհի մասին:

ԼԵՆԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Բանասիրական գիտությունների
թեկնածու

Դեռ հույսի շող կա սարալանջերին՝
Օրը կբացվի գարնան համբույրով,
Շունչ-ոգի կտա ուրց-կակաչներին
Եվ շուրջբոլորը կլցնի բույրով:
Ու ես սարերը կեւնեմ մանկացած,
Կարբեմամ ծաղկանց անուշ բուրմունքով,
Կժայտան տխուր պահերս անցած,
Սիրտս կլցվի սիրո բուրմունքով:
Դեռ հույսի շող կա սարալանջերին,
Նորից սարերը կեւնեմ հավատով...

ԺԱՄԱՆԱԿԸ

Ժամանակը խենթ գամբիկ է՝ արբունքի մեջ
տառապող,
Արգելքները նրա առաջ խոնարհվում են
անտրտունջ,
Խելակորույս, սանձակոտոր սլանում է նա
թափով,
Եվ աշխարհը նրան հլու հետևում է լուռ ու
մունջ:
Ով ճարպիկ է՝ ցատկել է և նստել նրա պիրկ
մեջքին,
Իսկ ով մի քիչ խոնարհ-խեղճ է՝ ոչինչ ամել չի
կարող-
Ոնց ծիածանճ՝ մի կերպ կպած մերթ
հետույքին, մերթ՝ պոչին,
Քարշ է գալիս աննպատակ, անպաշտպան ու
սրտադող:
Ժամանակը խենթ գամբիկ է կամ թե՛ հուժկու
հովատակ,
Թե որ չեղար թամբի վրա, զգո՛ւյշ, կընկնես
սոնատակ:

Ես սեր եմ երգել ամեն ժամանակ՝
Թե ուրախ և թե տխուր պահերին
Ու չեմ զգացել ինձ խեղճ ու մեմակ
Իմ մաքառումի ճանապարհներին:
Ինձ տվել է նա հավատ ու ոգի՝
Լինեմ իր նման հպարտ ու անհաղթ,
Եվ ինչպես վսեմ խորհուրդը կյանքի՝
Պահեմ իմ սրտում վեհ ու անաղարտ...
Ես սեր եմ երգել, երգում եմ, կերգեմ՝
Ոնց իմ գոյության ակունքը հստակ,
Եվ դրանով իմ մահը կհերքեմ՝
Ապրելով հավետ այս արևի տակ:

Կյանքս տրված է այս ժամանակին,
 Ինչ ցանկանում է՝ այն էլ անում է՝
 Մերք բարձ է դնում իմ գլխատակին,
 Մերք գլխատակիս բարձը հանում է,
 Մերք ոնց հարազատ, ձեռքիցս բռնած՝
 Ինձ տանում է նա դեպի բարձունքը,
 Մերք էլ՝ զայրալից հայացքն ինձ հառած,
 Քթիս տակ պահում ամուր բռունցքը,
 Մերք դրվատում է արած-թողածս՝
 Սրտանց մաղթելով ինձ բարի ճամփա,
 Մերք ափսոսում է կերած-խմածս՝
 Ինձ համարելով անհոգ ու անբան...

Դե ի՞նչ, այսպիսին է մեր ժամանակը՝
 մեկ խիստ, մեկ՝ բարի.
 Հանկարծ փոխում է պարեղանակը,
 Թե տղամարդ ես՝ անսխալ պարհիր...

ԿԱԾԱՆԸ

Մինչև աղբյուրը սարի
 Փոքրիկ մի կածան
 Ինձ անկաշառ ու բարի
 Ուղեկցող դարձավ:

Եվ աղբյուրի պաղ ջրով
 Սիրտս հովացած՝
 Նորից ես նույն կածանով
 Սարից իջա ցած...

Ու խորհում եմ՝ քանի կա
 Փոքրիկ կածանն այդ,
 Սարի աղբյուրը երբեք
 Չի մնա անհայտ:

ԵՄ ԻՆՉ ԵՄ ԱՐԵԼ...

Լեռների համար ես
 Վառվել ու մարում եմ,
 Այս, տեսնես իմ մասին
 Հոգո՛ւմ եմ լեռները...

Գ. Սահյան

Ես աճեցի անդամ
 Այս լեռների գրկում,
 Քիրսը և Սոավը
 Եղան ինձ հենարան,
 Երբ խելահեղ ուժով
 Կայծակն էր մտրակում
 Հարվածն առնում էին
 Նրանք իրենց վրա,
 Իսկ փոթորկի պահին,
 Երբ առվակ ու գետակ
 Լքած ափերն իրենց,
 Ահով փախչում էին,
 Հպարտորեն կանգնած
 Ահեղ տարափի տակ
 Հեղհեղատից նրանք
 Ինձ պաշտպանում էին...
 Եվ նրանցից շոյված,
 Լուռ խորիում եմ հիմա
 Իսկ ես ի՞նչ եմ արել
 Այս լեռների համար...

ՏԱՐԻՆԵՐԱ

Տարիներս եղան մռայլ ու անտարբեր
 Եվ թողեցին ճամփիս անանց մշուշ ու մեզ,
 Արեգակիս շուրջը կուտակվեցին ամպեր,
 Վեր չհառնեց, ավաղ, իղծի շիվս երբեք:
 Նրանց հայացքներից խորթություն է ծորել
 Ու թափանցել հոգուս ամեն ծալք ու բջիջ,
 Ամեն քայլիս դիմաց մի խոր փոս եմ փորել,
 Իրենց բարիքներից ինձ չեն տվել ոչինչ...
 Պարտական եմ ես քեզ, օ՛ր, զորություն
 կամքիս,

Որ անսասան կանգնել արգելքների առաջ՝
 Ինձ փրկել ես բազում ահից ու փորձանքից
 Եվ տանում ես դու ինձ իմ հովիտը կանաչ:

Չեմ կարող հաշտվել ծննան բքի հետ.
Ավերեց, տարավ տանից ու թիթեղ,
Հառնեց իմ ճամփին հսկա սառցաբերդ
Եվ ինձ չմնաց ոչ մի տաքուկ տեղ:

Չեմ կարող հաշտվել գարնան գետի հետ.
Ձյան հալոցքներից դարձած խելագար՝
Պոկեց ծառերս ու տարավ անհետ՝
Իմ այգուն թողած լոկ ավազ ու քար:

Չեմ կարող հաշտվել ամռան տապի հետ.
Այրեց-խորովեց արտերս կանաչ,
Հրի փոխարկեց հովս սիրավետ,
Աղբյուրիս շուրթին չմնաց կարկաչ:

Չեմ կարող հաշտվել աշնան քամու հետ.
Շանկեց իմ ծառի տերևն էլ վերջին,
Եվ ծառս թողած մերկ ու տխրադեմ՝
Ձուլվեց մոտալուտ ծնեովա շնչին:

Չեմ կարող հաշտվել, բայց դիմանում եմ
Ամեն փորձության ու տառապանքի,
Քանզի գիտեմ՝ դա Տերն իմանում է
Եվ ինձ ներարկում հավատի ոգի:

Դժվար օրեր եմ ապրում, հիրավի,
Մեզ-մշուշով է պատել իմ ուղին,
Այնքա՞ն եմ կարոտ բարուն ու լավին,
Այնպե՞ս եմ տենչում արևի շողին:
Անտարբերության պաղ հայացքի տակ
Անանց ցավով է հեծում իմ հոգին,
Սիրտս չի շոյում սիրո շունչը տաք,
Բայց այնպես վառ է հավատիս ոգին,
Որ մոռանում եմ ամեն ցավ ու վիշտ
Եվ ամուր կանգնում իմ դիրքերում միշտ:

Այս, այնպէս եմ հիասթափվել
 Միապաղաղ այս օրերից,
 Որ թվում է՝ ամայության
 Մերկությունն է պաշարել ինձ
 Ու կարծես նա անտես ձեռքով
 Խեղդամահ է անում հոգիս...
 Լավ է՝ դու կաս, ու ծայնը քո
 Միշտ արթուն է պահում ոգիս...
 Այս օրերի սառը շնչից
 Սարսռում են դաշտ, հանդ ու ձոր,
 Ու փրկելու համար նրանց
 Քո ուժն է պետք, Ամենազոր:

Թեեկ գիտեմք

Ես գալիս եմ հեռուներից,
 Դու գնում ես հեռուն,
 Շատ տկար եմ զգում ես ինձ,
 Քո ավյունն է եռում...
 Կյանքը՝ ճամփա, մենք ճամփորդ ենք
 Արծակ հեռաստանում,
 Ճանապարհն ինձ բերում է ետ,
 Քեզ առաջ է տանում...
 Ես գալիս եմ հեռուներից,
 Դու հեռուն ես գնում,
 Թեև գիտենք՝ մեր քայլերից
 Լոկ փոշին է մնում...

Ի՞նչ վատ է՝ խոր ծորերում
 Գետերն է՛լ չեն շառաչում,
 Կանաչ դաշտ ու սարերում
 Հորթերն էլ չեն բառաչում,
 Անտառներից կուսական
 Հավք ու եղնիկ հեռացան,
 Ջով հանդերում է՛լ չկա
 Հողվորների անուշ ծայն,
 Այգու մեռնող ծառերին
 Ազոավներն են կռկռում,
 Հանդի ամուլ ցելերին
 Կաչաղակներն հռռում...
 Ախ, ո՞նց անեն ես հիմա
 Առանց սեր ու կարոտի,
 Ո՞ր բժշկի մոտ զնամ՝
 Որ ցավերս փարատի...

ԱՐԵՎԸ

Երագիս մեջ գրկել էի
 Հրակարմիր մի արև,
 Մանկան նման ուրախացած
 Ելնում էի սարն ի վեր...
 Հորս փրկած արևն էր այն՝
 Տանում էի ես գագաթ,
 Օ՛, կարծես, թե արև էր մի
 Նրա անեն ճառագայթ...
 Ու, երբ հանկարծ աչքս բացի՝
 Գարնան կապույտ երկնքից
 Մի արև էր հուր շողերով
 Մտերմաբար ժպտում ինձ.
 Ախ, թվաց այն իմ երագի
 Արեգակն էր կենարար,
 Հորս սիրով սիրտս շոյում,
 Ճառագում էր ինձ համար:

Ծառը ծերացավ,
Իսպառ անլացավ,
Քայց իր բարությանը
Մնաց անվարան.-
Քերքից կոացած
Հարևան ծառին
Երկար տարիներ
Դարձավ հենարան:

ԺԱՅՈՒ

Ժայռի հոնքի տակ՝
Զարթոնքի հանդես.-
Հազար գույներով
Հողն է մայրանում...
Տխրում է ժայռը
Իր բախտից... սակայն
Մայր հողի բախտով
Նա ուրախանում:

Հմայված կանաչ իր շրջապատով՝
Անհոգ, անտարբեր աճում է շիվը,
Թեև սնունդ է առնում արմատով,
Զգիտի նրա գինն ու պատիվը,
Բայց մայր արմատի սիրտը դողում է,
Երբ քանուց շիվն իր դիրքը շեղում է:

Արևի համար մեկ եք դուք, ծառե՛ր,
Դուք՝ մեծ ու փոքր ծառեր անտառի,
Ուղարկում է նա իր շողերը ձեզ
Ու ժպտում վերից հայացքով բարի:
Բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, այ բարձր ծառեր,
Սուվեր եք զցուն ձեզնից ցածրերին...

ՆՐԱՆՑՈՎ Է ՄՆԱՅՈՒՆ

Իմ հին այգու
 Հին ծառերի
 Չոր բներն են
 Մնացել,
 Սակայն նրանց
 Արմատներից
 Նոր շիվեր են
 Բարձրացել,
 Ես նայում եմ
 Այդ շիվերին,
 Նրանց տեսքով
 Հիանում.-
 Նրանցով է
 Այգին ջահել,
 Նրանցով է
 Մնայում:

ԹԱՆԿ Է ԻՆՁ ՀԱՄԱՐ

Իմ կանաչ-կանաչ
 Հայրենի արտին
 Ես չեմ խնայել
 Եռանդս անմար,
 Քրտինք եմ թափել
 Կաթիլ առ կաթիլ
 Ամեն հատիկի
 Ու հասկի համար,-
 Ահա թե ինչո՛ւ
 Թանկ է ինձ համար
 Այս արդար հացի
 Ամեն մի նշխար:

Երբ պտուղն արդեն
 Իր աչքն է բացում,
 Ծաղկի թերթերը
 Թափվում են հողին,
 Ծաղկաթերթերի
 Մահին անտարբեր
 Պտուղն է ժպտում
 Արևի շողին...

ՎԱՅՐԻ ՄԱՍՐԵՆԻ

*Յոզմարեկ ճայեր, իջեջ ուսերիս,
 Ես ժայռը նման կանգնած եմ ամուր...
 Ավ. Իսահակյան*

Ժայռակողին կպած
 Այս հողմածեծ լեռան՝
 Քանի՞ տարիներ ես
 Դու գլորել ներքև,
 Տապն ու հողմը հաճախ
 Քո կյանքի դեմ ելան՝
 Քեզ ուզեցին իրենց
 Շանկերի մեջ խեղդել...
 Վայրի մասրենի,
 Զգիտեին նրանք՝
 Ժայռի ամրությունն էր
 Քո մեջ արմատ ձգել:

ԱՐՑԱԽՅԱՆ ԹԹԵՆԻ

Իմ ծառերի ծառն ես դու, ով արցախյան
 Լախնիներիս հետ ծնված՝ իմ բարեբեր
 Արցախցու վառ պատկերն է հայացքի մեջ
 Իմ ծառերի ծառն ես դու, ով արցախյան
 Դարեր կգան՝ կզնան, քեզ մահ-վախճան չի
 Քանզի մահվան կամուրջը հաղթանակով
 Իմ ծառերի ծառն ես դու, ով արցախյան
 Լախնիներիս հետ ծնված՝ իմ բարեբեր

ՈԳԻՆ

Ոգին իմ հոգու հարստությունն է,
 Իմ էությունն է արարչագործված,
 Որպես մարդու՝ իմ հպարտությունն է,
 Որ իմ պապերից ինձ է ժառանգված:
 Այն ինձ վեհություն պարզևող ուժն է,
 Եվ արիության ակունքն անապակ,
 Տմարդի սիրտը խոցող իմ փուշն է,
 Եվ բարու հանդեպ իմ սերն անպարփակ:
 Ոգին իմ հոգու աստղն է պայծառ,
 Որ խոստանում է ինձ վառ ապագա,
 Ճամփիս մշուշն այն անում ցիր ու ցան
 Ու բացում է մի լուսեղեն ճամփա:

ՄԻ ԶԱՐՄԱՅԵՔ

Դուք մի զարմացեք ցածր իմ ծայնից.
 Կյանքում ես բարձր շատ քիչ եմ խոսել,
 Ու չի եղել մարդ՝ չհասկանա ինձ,
 Եվ շատ-շատերի սրտերն եմ հուզել,
 Սովորությունն այդ ծնվել է ինձ հետ
 Եվ օրը-օրին ամրացել իմ մեջ,
 Թե փորձեմ բարձր խոսել այսուհետ,
 Շինճու կստացվեն խոսք ու ելևէջ...
 Դուք մի զարմացեք ցածր իմ ծայնից.
 Նույնիսկ խուլ մարդն էլ կհասկանա ինձ...

Քանի այս կյանքում
 Շատ կա սրտի փուշ՝
 Ես եղել եմ, կամ,
 Կմնամ, անշուշտ,
 Որ մեկ-մեկ հանեմ
 Փուշը սրտերի
 Եվ ազատ ըմպեմ
 Բույրը վարդերի:

Իմ հայրենի գյուղի
 Ամեն ծառ ու թփի
 Բարեկամն եմ եղել
 Եվ ընկերը մոտիկ,
 Ու ես այնպես էի
 Նրանց հավատարիմ,
 Ինչպես ծառն ու թուփը
 Իրենց արմատներին:

Համառությունս սեզ սար է ճամփիդ,
 Դու նրա հանդեպ՝ անզոր ու տկար,
 Ճգնում ես, ճգնում ժայռաբեկորներ
 Պոկել նրանցից՝ տենդով խելագար...
 Եվ չես նկատում, որ բնությունը
 Այրող հեզնանքով հետևում է քեզ
 Եվ զարմանում է, որ միմչև հիմա
 Բուք ես մնացել անտաշ քարի պես:

ԻՆՉ ՉԻ ԼՔԻ ՆԱ

Դեռ մինչև հիմա հոգուս ակամջում,
 Ինչպես ծղրիդի երգը մեղմանուշ՝
 Առաջին սիրո երգն է դողանջում,
 Արթնացնում իմ մեջ հազար ու մի հուշ:
 Նա տանում է ինձ հայրենի գյուղի
 Բուրմունքով լեցուն գիրկը բնության,
 Թարմացնում սիրտս լուրթ շաղ ու ցողի
 Արևով օծված քնքուշ զովությամբ:
 Ու պատանի եմ վերստին զգում ինձ՝
 Վանելով կյանքիս ամեն դառնություն...
 Օ՛, թե այդ երգը հեռանա ինձնից
 Վրա կհասնի խորը ծերություն...
 Բայց գիտեմ՝ երբեք ինձ չի լքի նա.-
 Իմ մեջ ծնվել է՝ իմ մեջ կմնա:

Տաշած քարերը գետնին մնացել՝
 Անտաշ քարերն են պատը բարձրացել,
 Եվ տհաճության ծանր բեռան տակ
 Տնքում է պատը հլու-հպատակ...

Եսզարմանում եմ՝ այս ի՞նչ է եղել,
 Միթե վարպետն է իր միտքը շեղել...

ԱՆՁՐԵՎԻ ԵՐԳԸ

Անձրևից կյանք են առնում ծիլ ու ծառ,
Ջահելանում են դաշտ, անտառ ու հանդ,
Թե անձրև չգա՝ չկա ծիածան,
Չկա խենթ առու, չկա կանաչ արտ...
Անձրևը երգ է, անձրևը բերք է,
Անձրևը հևք է կանաչ զարթոնքի.
Անձրևի երգով լցվում իմ հոգին,
Եվ ես հավատի աչքով եմ նայում
Մեր հանդին մաղվող անձրևի երգին:

ԽՈՍՔ ՀԱՎԱՏԱՐՄՈՒԹՅԱՆ

Թե իմ հավատով հավատաս դու ինձ՝
Չես խանդի երբեք կյանքում ինձ այդպես,
Ինչքան էլ հեռու լինեմ քեզանից՝
Դարձյալ լույս տվող քո աստղն եմ ես...
Գիտցիր, ինձ համար թե չլինես դու՝
Լույսս կմարի՝ խռով աշխարհից,-
Չէ՞ որ աշխարհում ամեն մի մարդու
Մի աստղ է տրված անթիվ աստղերից...

